

lényegét, hogy a bánásmód alapja: a szeretet, a gondoskodás és az igazságosság.

Végül a szerző szól még a nemzet- és honvédelmi nevelésről általánosságban is. Nem fejt ki a kérdést részletesen, pedig érdekes lett volna hallani, hogy hogyan képzei ezt a honvédelmi nevelést — ha már fölvetette — a családban, az iskolában, a munkaközösségekben s általában az egész polgári társadalomban, a levanteintézményben, a lövészalakulatokban, a sajtó, a rádió, a film, a történelemoktatás és a propaganda körében. Hogyan érvényesüljön ezekben a katonai nevelési szempont az ő sajátos szempontjaik és feladataik mellett? Mit vegyenek át ezek a katonai nevelés eszményeiből? Viszont mi az, amit a katonai nevelésnek az állampolgári nevelésből át kell vennie? Kár, hogy ezekre a kérdésekre a szerző választ nem adott.

Összefoglalva a könyv tartalmát, kétségtelen, hogy érdekes munkával van dolgunk. Kár, hogy nem eléggé rendszeres és felosztása sem tartható a leg-sikerültebbnek. Amellett nézetei és megállapításai egyéniek és nem mindig tárgyilagosak. Így pl. az az állítása, hogy a katonának mindenhez kell értenie. Ebben a véleményében, azt hiszem, sokan nem osztoznak. Tán helyesebb és szabatosabb volna ezt úgy kifejezni, hogy a katonának sok irányban tájékozottnak kell lennie. Végül még csak annyit jegyezhetnénk meg, hogy a sok idézet — még a legjobb forrásművekből is — nem mindig erősíti a szerző állításait. Az idézeteknek nincs mindig bizonyító erejük. Inkább olvasottságáról tanuskodnak és alapos előtanulmányaira utalnak. Írói lendületében az érvek helyett többször alkalmaz lelkesítő sorokat is, amelyek nem föltétlen kellékei egy tudományos munkának. Ezek azonban inkább gyengéi, mint hibái a könyvnek, mert maga a mű értékes és úttörő munka, a modern katonai nevelési irányzatnak első magyar nyelven megjelent, összefoglaló munkája. Örömmel olvashatja katoná és polgári pedagógus egyaránt. Befejezésül még megállapíthatjuk, hogy ez a munka első kísérlet a magyar pedagógiai irodalomban a katonai nevelés *rendszeres, tudományos feldolgozására*, melyet megindítani tagadhatatlanul a legnehezebb feladat volt és ez kétségtelenül érdeme a szerzőnek.

Thold Dezső.

Bariska Mihály: Idegen nyelvek tanítása a kereskedelmi középiskolában.

(Különnyomat az áll. gyakorló kereskedelmi iskola 1938—39. évi Értés-tőjéből.) Budapest, 1939. 8.-r., 31 l.

Az idegen nyelvek tanításának jelentőségét a kereskedelmi iskolákban a művelődési feladatokon túl a gyakorlati cél is fokozza. E kettős cél elérésére több mint félszázadon át más-más módszerű és más-más tanítás-elvű utakat jelöltek meg a változtatott vagy megújított tanításterv és utasítások. Hogy e megokolt törekvések a gyakorlatban többnyire épen csak jószándékú törekvések, próbálkozások maradtak és sok tanári energia elkoportatásával sem vezettek eredményre, annak csak egyik oka volt a módszer: a másik az alacsony óraszám volt. A most életbelépő tanításterv ezen legalább az első idegen nyelvénél: a németnél heti 5—5 órával segít. Bariska Mihály, akinek — mint a gazdasági tanárképző-intézetben épen e tárgy előadójának — gya-

korlati rész jutott a kereskedelmi iskola jövődő tanárnemzedékének nevelésében, hivatott rá, hogy az új utakról tanácsot adjon, véleményt mondjon.

Meg kell állapítanunk, hogy alapos és komoly munkája méltó e hivatottságához. Magyar és mellette főképen német alapvető munkáknak (leginkább Aronstein metódikájának s Hübner többször idézett didaktikájának) tudományos felhasználásával teljesen megvilágítja a »kérdések kérdésének« multját és jövődő megoldási lehetőségeit. A rövid történeti és elvi bevezetésben elméleti szempontokra is rámutat; a második rész a gyakorlati szempontokat sorra veszi és kimerítően megbeszéli. Két fejezetben a kiejtés, beszédgyakorlatok, szókészlet, nyelvtan, írásbeli gyakorlatok, a levelezés és az olvasmányok tárgyalása a témái. Mindezekben maximális követelményeket állít föl, s elgondolását is, annak gyakorlati megoldását is jól megokolja. Álláspontját, amely gyakorlati módszerrel, de eszményi célokra mutat, nem akarjuk gyöngíteni, ha rámutatunk, hogy nem minden részletben értünk vele egyet. Ilyen részlet pl., hogy a hangképzés magyarázatára csak a legóvatosabban szabad kiterjedni, a beszédszervek állására idegen hangok kiejtésekor sohasem térnek ki. Bariska maga is jól mondja, hogy a kiejtés tökéletesedése úgyis lassú és gyakorlattal fokozódó folyamat. A beszédgyakorlatokban az alsó fokon mindig az anyanyelv segítségével dolgozom: a kérdések olyan megfogalmazása, hogy azokra a könyvben olvasott szöveggel lehet felelni, modorosságra, gépiességre tanít, sőt értelmetlen magoláshoz vezethet. Az olvasmány szókincséből föladott magyar mondatok értelemszerű németre fordítása és ezekből adott, most már német kérdések megválaszolása a helyes elindulás. Mindehhez azután — s ezt Bariska is helyesen hangsúlyozza — a mechanikussá gyakorolt nyelvtani tudás az erős támaszték. Szókincs és fordítás (anyanyelvből!) elválaszthatatlan ikertestvérek. A szókincs így és folytonos, de fokozatos fölhasználással válik vérévé a tanulónak. Végül — minden egyéb kérdést illetőleg osztozom a kitűnő szerző véleményében — az írásbeli dolgozatokról van néhány szavam. Mindnyájan tudjuk, hogy ezek a multban ritkán ütötték meg a szóbeli készség szintjét. Élőszónál a mechanizált nyelvtani tudás alkalmazása lassan vérévé vált a tanulónak: az írásbeli dolgozat írásakor, részben lélektani okokból is, a gondolkodásnak ilyen állandó fegyelmettsége az átlagot messze túlhaladó feladat volt. Szerzőnk nagyon helyesen, kezdetleges módon indítja meg az írásbeliek gyakoroltatását, — a több óraszám mellett bizonyára eredményesebben is haladhat — de hogy az eszményt: »a tanuló a tartalmilag világos anyanyelvi szöveget az idegen nyelv észjárásába állítsa át« — elérje, azt a jövő mutatja meg. Természetesen mindig az átlag-tanulóra gondolok.

Van tehát — a fölvetetteken kívül is — nem egy részletkérdés, amely még vitatható, de így is eszmegejlesztő. Bariska derék dolgozatának, amely egészében alapos hivatottságról és bölcs önmérsékletéről tanuskodik, még ennek kihangsúlyozása is érdeme. Mikor ezt készséggel elősmerem és örömmel állapítom meg, kívánom, hogy épen e vitatható szempontok gyümölcsöző megtárgyalásával jussanak szempontjai az eszményt legalább megközelítő eredményre.

Gálos Rezső.